Број 7. У Новом Саду, у недељу 11. јануара 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧААРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Друштво за подизање народног здравља.

Стара је и оправдана истина, да у здравом телу живи здрава душа и да је сваки од нас дужан да се о томе брине, да оно здравље, којим располаже, не траћи, него да га сачува, и да ово мало богодана века, ако и не може да продужи, оно бар не скрати без нужде и невоље, особито данас, кад стоје толика средства на расположењу, кад је наука толико успела, да не само поједине болести лечи и излечи, него да стане многима на пут да се шире и преносе са поколења на поколење.

Многој болести се ушло у траг, како постаје, како се шири — а нашло се и средства како се сузбија, и данашња модерна наука рачуна као већи успех сузбијање заразе у читавом крају, чување читавог краја од заразе која прети да ће се у њега унети, лечење данашњег поколења, да се његови недостаци не пренесу на позније нараштаје, него поједини успех на болесничком кревету.

Ваздух, вода и храна су три главна услова за одржање живота сваком живом организму. На то троје треба пазити, па ако се успе да то троје буде онако, како треба, онда је више од половине тога питања решено. Стручни људи — лекари — према установама данашњег друштва могу само да саветују како би требало да буде, али сви слојеви друштва без обзира на свој положај треба у том правцу да раде, а нарочито новинарство треба да предњачи, јер ако нам је стало до народне свести, ако нам је стало до морала, благостања и просвете — у првом реду треба да пазимо на своје здравље. Само здрав човек може бити способан и за телесни па и душевни рад, јер у болесна човека, нема здравих идеја!

Сви реформатори друштва човечијег, сви оснивачи религија сматрали су здравље као услов развоју народа, све религије у свету баве се тим питањем. Наши постови, мојсијева и мухамедова забрана поједине хране и пијанства имају исту циљ, а тако исто и прописи о чистоти. Проклетства којима се прети за неслушање заиста и сустижу — јер куд већег проклетства, него ккад здравље ороне и кад се болештине пренесу на потомство!

И остали законодавци свију народа и свију времена пазили су на то, Пазили да отхрањују здрав подмладак, јер „на млађима свет остаје!“ Тако је у старој Шпарти, њихов законодаваац Ликург чак забрањивао (не само болесну него и) кржљаву децу (која нису болеесна), отхрањивати, а немачки велики научченјак и филозоф Кант, од кога нас растаје читаво столеће, пишући о науци и универзитетима, стављао је лекарство на прво место. Идејом, која се кроз то његово дело (Der Streit der Facultäten) провлачи, изражава мисао, да човек, који је здрав, ради, па филозофише кад нема друга посла; кад је нешто измудровао да може оценнити неправду тражи правду, па тек кадд га остави правда земаљска и остане само нада, онда се моли Богу, да му помогне.

И наш Сима Милутиновић као васпитач владике Рада и његова друштва пазио је да очврсне своје ученике, да им буду „плећа к'о стена широка“: пазио им на храну и одело, бацао с њима камена с рамена а поскочио по који пут и скока јуначкога!...

Демократски дух, који је унео у народе идеју, да се за народ ради све са народом, узео је и питање о здрављу у свој програм. Зато је и наша, радикална странка поред осталих својих захтева, исписада на своју „Заставу“, поред идеје о што широј грађанској слободи и питање о здрављу — јер и шта то слобода болесном нараштају? А болесстан народ се ни не може борити за слободу!

Наша браћа у Србији покренуше и развише мисао о подизању народног здравља. Сви слојеви њихова ддруштва ујоше у то коло; одбор друштву не сачињавају само лекари, а прва, већа скупштина, која ће се у томе правцу оддржати, биће састављена из свију редова интелигенције и свију слојева грађанства. Идеја је добра и здрава, земљиште јојој је погодно и она мора имати успеха!

Осим „Друштва за Подизање Народног Здравља“ учествоваће у њој: друштво пољопривредно и савез земљорадничких задруга; свештеничка и учитељска удружења, друштво инжињера и архитекта, друштво за подизање зграда, женске добротворне задруге, сва занатлијска и трговачка удружења! Главну пак реч водиће лекарско друштво. Оно ће изнети своје предлоге, а сви чланови са своје стране своје примедбе. Закони земаљски морају се у томе правцу променути и преудесити. Сваки члан друштва мора порадити у свом крају и међу својима најближима, да идеја захвати што више маха и што дубљег корена. Кад се једаред цео народ увери да је то добро, пристаће и сам и онда неће више бити нужно да се тера и присиљује, него ће радити и сам, а чувајући своје здравље и здравље својих најближих, учиниће, не само себи и својима, него и својој отаџбини велике услуге!

На тој скупштини треба да се приме и препоруче нацрти и распореди за сељачку кућу и пећ у сељачкој соби. Кућа му треба да буде „моја кућица — моја слободица“; она му треба да пружи прави заклон, који ће одговарати свима хигијенским прописима. На тој скупштини треба претрести питање о каквоћи хлеба, којим се народ храни (дакле о брашну и начину, како је умешен и испечен); о канализацији мочарних крајева; о подизању шуме; о грађењу школа, цркава, јавних болница и других зграда, о бушењу бунара и водоводу, о подизању јавних купатила и експлоатисању природних лековитих вода; треба рећи коју реч и о сточарству, а нарочито проговорити коју реч о оделу, храни и послу занатлијског и трговачког подмлатка — о шегртима. Људи пак, који по свом занимању најближе стоје сеоском народу, свештенство и учитељи треба ту науку у народ да уносе и шире. Лекари пак, већ по свом положају борће се не само за сузбијање болести него и за сузбијање предрасуда, празноверице и глупости: сви ће се чиниоци упети да што боље своје улоге одиграју — и успех је осигуран!

*

Наше су прилике у овим крајевима много друкчије. Тешко је догледати време, кад ће се моћи остварити тачка о народном здрављу исписана на нашој „Застави“. Ми ћемо по својој дужности обра-

ПОДЛИСТАК.

ДВА ПИСМА ЈЕДНЕ ДЕВОЈКЕ.

I.

У П. Датум: пре пет година.

Драга моја Катице!

Кад смо се крајем прошле године растале, је ли, да смо обећале једна другој, да ћемо се дописивати? И је ли, да ти ниси одржала обећање?

Ниси, богме, јер си ти требала прва писати. Разуме се ти, јер си ти млађа. — Кад је човеку шеснаест година, радо признаје другима, да су млађи од њега. Ти си млађа, ти си требала најпре писати. И чекала сам писмо, али како сам га узалуд чекала, ево сам те претекла и прва ти пишем.

Осећам се особито добро код куће. Тако красно, тако је мило ово мало село. Нема од њега лепшег на свету! — Ја се не могу доста да начудим, због чега одлазе људи лети у прескупа, досадна купатила, кад нема лепшег летовања, него код куће на селу!

Како је све лепо, све красно овде. Наша кућа је у сред једног великог врта. Као да у шуми станујемо. Старо, орахово дрвеће покрива својим широким лишћем беле кипове. Пред кућом два реда липа. Сад цветају по други пут. Па како дивно мирису немогу ти описати.

Само не знам, како могу по други пут цветати. То јест како биљка може, кад срце не може. Ја се на пример, не бих могла никад у другог кога заљубити. Хоп, издала сам тајну, коју сам хтела за доцније задржати. Али ти нећу ни казати за сад ништа више. Већ тамо после овог.

Драга Катице, ако ме макар малчицо волиш, ти ћеш доћи к мени. Видећеш, дивно ћеш се овде осећати. После загушљивог ваздуха великоварошког тако ћеш се осећати овде, као да си на небу.

Овде човек сасвим друкчији постаје. Тамо, кад нас изведу из завода да се шетамо, сећаш ли се, како морамо да направимо озбиљно, достојанствено лице и да се у јагњад претворимо; а овде? — Ај, Катице, ни замислити не можеш, какве лудорије све чинимо. Баш онамад сам се успужала на врх једне крушке. Јуче сам се хтела попети на један висок брест, али ми тетка забрани пењање. А како је лепо пењати се на тај брест! С њега се види у суседну авлију.

Јесте, у суседну, где станује неко, кога ја тако волим видети!

То је он! — Прва и једина љубав мога срца! Име му је Станко. Станко Ковачевић, правник четврте године. — Да чујеш само, како му је сладак глас и да видиш, како је мио, кад се поклони и прикаже:

— Станко Ковачевић, правник. Живан момак! Ни на слици нисам видела лепшег. Висок, црномањаст, коса коврцаста, лице опаљено од сунца, усне му румене, а више њих мали, тек изникли црни бркови. Ај, Катице, што је леп!

Онамад смо се први пут састали, пред црквом, после службе. Он је дошао са малом синовицом својом, а ја са мојом тетком, па се тако и самном упознао. Правник. Четврта година. Свршен човек. Па опет како је плашљив, како је без храбрости приступио, ма да сам ја тек једна девојчица. Та плашљивост му неисказано лепо стоји. Једанпут је и поцрвенио, кад сам му рекла нешто глупо. Како је онда леп био! Момци су увек тако лепи, кад поцрвене.

Него није дуго остао тако јако стидљив. Мало је требало, па да постане и дрзак, али га ја на ред упутим и од то доба ни за сав свет не би смео заподенути разговор о пољупцу.

Јер можеш мислити, да је пољубац био у питању. — Ствар је овако текла. Недавно је дошао к нама, кад тетка није била код куће. И замисли само, хтео ме је пољубити. Но, ал' је и добио. Знам, да неће ником причати то, што сам му казала. Кад сам му поштено очитала лекцију, побегнем. Морала сам бегати, јер да сам остала, Бог зна, можда бих још и попустила, да ми украде какав мали, мајушан пољубац.

Само овако је боље било. Бар сам остала

ћати пажњу, гдегод можемо, (као што смо и до сада у „Застави“ то чинили), на ту важну страну друштвеног живота, али — шта ће „један сијерак међу вихорове?“

И код нас треба да се створи тако друштво. И ми имамо своја културна подузећа. Имамо интелигенције у народу, имамо своје земљорадничке задруге, имамо толики иметак по црквеним општинама и фондовима а имамо и новчане заводе читаонице, женске добротворне задруге, певачка друштва итд. — а што је главно: имамо леп број Срба лекара, који би могли узети ту ствар у своје руке.

И новчани заводи и земљорадничке задруге да се створе, било је много муке, кубуре и невоље — идеја је здрава, шири се, благотворно утиче на наш српски живот и — неће пропасти. Тако би требало створити и друштво за подизање народног здравља. Ту би сви могли радити — сваки у своме интересу а сви за опште добро! Ако се мало и промучимо, тим ће нам слађе пасти успех!

Ω

Нови Сад, 10. јануара.

Говор Кафтанов у аустријској делегацији. У аустријској делигацији говорио је младочешки заступник Кафтан о приликама на истоку и о нашој спољној политици. Нагласио је, како су Чеси увек скретали пажњу на Балкан и трудили се да Аустро Угарска поново задобије изгубљену позицију на Балкану. Младочеси виде успех у путу аустро-угарског владара у Русију и надају се да ће се у том правцу и продужити струја наше политике. Говори о догађајима у Србији и мисли да је одазивање дипломатских заступника, најмање згодно да задобије симпатије несретног српског народа. — Прелази за тим на мађедонско питање: да берлински конгрес није стао Русији ускос, Европа данас не би имала потребе, да се бави мађедонским питањем. Усказује на последњу жуту књигу француског министра спољних послова која најбоље сведочи да Француска живо ради, да се болесно стање у Мађедонији излечи. Штета је, што и код нас нема жуте књиге, јер из кратког говора министра спољних послова, свашта се да нагађати, ал се ништа одређено и тачно не зна. Не оправдани су обзири да владарска права. Турски војници починиште тамо невиђена зверства. Са Турском се не може успети дипломатским разлагањима већ одлучношћу, као што је било и с Критом. У нашем је интересу да на Балкану наступи мир, како би опет било задобијено то већ по природи самој подесно земљиште за наш извоз. Европа је све створила да Јапану створи културу, а овај је прво захвалио тиме, што је на далеком истоку створио савез против Европе. Рат између Русије и Јапана био би крвава борба између беле и жуте расе, а победа Јапанова значила би крај европској превласти у Азији. С тога је не само у корист руског, већ у корист свеукупног европског интереса да се потпомогну смерови Русије. — У погледу права »veto« при папском избору учинила је, Аустро-угарска такођер велику погрешку, јер да је изабран био и против њеног „veto“ Рампола, она би у њему имала моћног противника. Треба се угледати на Француску, која се одрекла тог права „veto“ („ускраћујем“) — О тројном савезу рекао је, како ни славопој министра спољних послова грофа Голухофског испеван овом савезу, није могао разуверити Младочехе да је тај савез по нас незгодан, то најбоље посведочише трговачки уговори с Италијом и ђумручка политика Немачке с нами. Указује за тим на опасност, која би настала по нас, ако би Аустро Угарска била приморана да с Русијом у заједници поступи због догађаја на Балкану, против Турске тог пријатеља Немачке; указује и на опасност талијанског утицаја у Арбанији — Свој говор завршио је са питањем моравског чешког универзитета и чешког унутарњег званичног језика, и нагласио је, да до год се не изгладе те повреде учињене Чесима, не може се искати од чешких заступника парламентаран рад.

Будимпешта, 9 јануара.

Једнаком мером.

Данашња седница саборска била је врло бурна, а судећи по свему, такова ће бити и сутрашња, па и оне за њом. Министар председник Тиса као да је изгубио наду, да ће заморити ону шаку непомирљивих, јер су они добили нове, и сувише јаке потпоре, у пучкој странци, у Апоњијевцима, па и неки „помирљивим“ Кошутовцима. Са том изгубљеном надом Тиса као да је изгубио и стрпљење. У данашњој седници већ је отпочела свој посао политичк јаке руке. Но и непомирљива опозиција показала је, да ће на насиље одговарати силом. У данашњој седници није ни дошло на расправљање предлога истакнутих у дневном реду, а судећи по тврђењу опозиције, неће доћи ни сутра.

На прагу нових избора.

Пре него што опишем некоје догађаје у данашњој саборској седници, да изнесем опште мишљење о данашњим приликама, а то је: да су на прагу нови избори. Увереље је, да министар председник Тиса за то не распушта сабор, што није још готов са припремама за нове изборе. Некоје жупане треба још сменути и другим заменути. Новопостављени жупани треба још да упознају прилике у својим жупанијама и да уђу у ствар итд. Чим те припреме буду готове, долази распуштање сабора и нови избори.

Решење имунитетског одбора.

Имунитетски одбор решио је да се Ленђел осуди на укор. То је решење изненадило, но још је више изненадило да су и чланови његови, Кошутове странке Олаји и Сатмари гласали за то. Против помирљивих Кошутоваца огорчење је тим веће.

Тисин излазак из саборнице.

Кад је Вишонтаи напао Тису због његове тајне наредбе о зборовима (о којој је и у нашем листу било речи), Тиса је испрва мирно слушао, а за тим је одједном ђипио, подругљиво се поклонио Вишонтају и изашао из седнице. Из опозиције се зачуло: дечурлијска посла.

Бука у сабору.

Кад је прочитан предлог имунитетског одбора, да се Ленђелу додели укор, настала је ужасна бука. Опозиција је викала то је лаж, подло извртање! незаконитост. Председник је опоменуо некоје на ред, но они су одвратили, да их се то ни најмање не тиче. Од таког силеџије као што је председник, не примају ништа. Убрзо је на председничком столу било писмено, којим се тражи тајна седница. Но овај је тражио, да се прво гласа о предлогу имунитетског одбора, на што је настала поново ужасна галама. Кад је при свем том већина изгласала предлог имунитетског одбора, председник је изјавно да се прелази на дневни ред. Сад је настала права халабука и председник се брже поправио, да отвара тајну седницу.

Угледали се на свог вођу.

У тајној седници опозиција је жестоко напала на незаконит и насилан поступак против Ленђела. Владина страна, вели се на миг Тисин, напустила је седницу. Опозиција је тад тражила, да се утврди, да ли је довољан број чланова присутан, и како није био, председник је морао седницу одложити. То се тако понављало равно трипут, док владина странка није увидела, да јој то не помаже, те престала напуштати седницу.

Шта се спрема.

Сви признају да је стање горе но икад. Јако се проносе гласови, да је у данашњој седници био само почетак „одлучних мера“ и да ће Тиса сад одпочети немилосрдну борбу против опструкције, за то да има најширу пуномоћ и то да ће саопштити у сабору првих дана идуће недеље.

Писмо из Русије.

Петроград, 4. јануара.

Превладало је у последње време мишљење, да ће се руско јапански спор решити мирним путем. Русији није тешко попуштати, јер и многи Руси веле, да тиме ништа велико изгубити неће. Русија непрестано тражи нове области, а сама је због тога осиромашила. За сад дакле није Русији страшан ни Јапан, ни Китај, али у будуће биће страшан Китај, који сад већ има 400 милијуна становника. Да нису ни Руси ни Јапанци особито за рат, може се видети из тога, да ни једни немају новаца за бацање и да од овог рата могу профитирати више друге државе, него Русија или Јапан.

Заклети се ипак још нико не може, да неће бити рата. Руски годишњи државни прорачун износи сада 2000 милијуна рубаља. Највећег прихода има држава од ракије, коју је држава монополисала. Има отуда чиста прихода преко 300 милијуна рубаља, а то је толико, колико се од прилике троши на сву војску. После до-

---

победилац. Кад сам се вратила и плашљиво завирила кроз врата, да видим, шта ради, преклињао ме је у очајању, да се не срдим на њега, јер никад више, ни у мислима неће се огрешити о мене.

Великодушно сам му опростила. Од тог доба је благ, као јагње. Воли ме истински искрено и неограничено, баш као и ја њега.

Ох, како је љубав мио осећај! Једном, сећам се добро, читала сам негде, да љубав онда постаје, кад два топла срца једно исто осећају. И јесте тако. Заједно осећамо, заједно живимо и само једно за друго. Заједно читамо наше омиљене песнике: Ђуру и Змаја; заједно посматрамо с вечера звезде и месец и увек једно о другом сањамо...

Понекад, али врло ретко, и руку сме да ми стисне. И онда тако дрхти његова рука, а и моја. Не знам, зашто дрхти, али само јако слатко пада то дрхтање...

Једном речи, толико волимо једно друго и ако се не будемо могли узети, заједно ћемо умрети.

Изгледа, да је тетка нешто приметила. Рекла је, да је наша љубав глупост, јер Станко ће у најбољем случају кроз четир до пет година бити у таком положају, да се може оженити па и онда, да би морали кубурити.

Како је немилосрдна и свирепа моја тетка! Дабогме, она је већ и то заборавила, да је и она некад имала срце.

Ал' шта се тиче кога наша љубав. Ако и ускубуримо, само ћемо се узети. Већ смо и уговорили целу ствар. На пролеће ће положити Станко државни испит, добиће 600 фор. плаће, узеће ме и ми ћемо бита најсретнији људи на свету. Нека имамо макар и кору хлеба, а остало ће све надокнадити — наша љубав.

Хиљаду те пута грли и љуби твоја

Десанка.

II.

У Т. датум садашњост.

Мила Катице!

Мој младожења одузима ми све време.

Једва стигох да ти пишем. Сад смо у престолници. Познајеш ли Душана Петровића. Не. Он је поседник. Имаде шест хиљада форинти годишњег дохотка. Врло ваљан озбиљан човек. У најбољем добу: педесет и једна му година.

Држим, да ћемо добро живити. Ако можеш, дођи овамо. — Како и можеш летовати у једном тако досадном селу, као што је твоје?

У последњем писму се распитујеш за оног дерана Ковачевића. Од куд ја знам, где је он. И не разбирам се за њега, од како је тако глуп и дрзак био, па се усудио, да моју руку запроси. Он је подбележник и има свега шест стотина форинта годишње? И он, будала, хтео се на ту плату женити. Није вредан ни да трошимо речи о њему.

Јавићу ти, кад ће бити сватови. Надам се, да ћеш доћи. Поздравља те твоја

Деса.

Прерадио Бранко Јовић.

лави пореза и то посредна пореза, после ђумручна и државна добра. Интерес, који се плаћа на државни дуг, износи сваке године на 200 милијуна рубаља.

На народну просвету остаје само 50 милијуна; али до душе и земство по губернијама много троши самостално на просвету. Кад би могли да уведу паметну штедњу, а и паметне приходе, нема сумње, да би држава одмах са стотине милијуна богатија била.

Имамо на жалост и таких родољуба Руса, који кад ово прочитају, одмах ће мислити, да писац ових редова не воле Русију и да из мржње тако пише, но на против желили би у чисто руском интересу, да што пре гледају да исправе горње цифре и да се сећају Крижанића, који је у Сибир отишао, али ипак је писао и радио за Русију као ретко који Рус.

Новине су почеле оштрије писати. Из гледа као да је цензура мало попустила.

Једна од највећих мана руских конзервативаца који су данас на влади, та је, да одмах оцрне човека као „неблагонадежднаго“, чим отворено и поштено искаже своје назоре, који данас нису узакоњени, али који сутра могу постати законом.

Случајни.

Политички преглед.

Хрватска и Славонија. У хрватско славонском сабору расправљан је прорачун, односно говорено је о предлогу прорачунског одбора. — Пало је и паметних речи, али су неки посладици, нарочито Чивутин Франк и „згољни“ Хрват Харамбашић, употребили прилику, да и опет говоре мало галеријама и подгреју своју популарност на рачун Српства.

Расправљано је питање о повишењу учитељских плата. Опозиција предлаже, да им се плате повисе, јер су учитељи врло рђаво наплаћени, предлаже да се дозволи учитељицама удаја, да се смање године службе и т. д. — Влада све то признаје као потребно — али „нема се откуда“, а вели, кад би се то питање узело у решавање, онда би требло повисити плату и учитељима средњих школа и професорима на универзитету, али кад се не може све то — остаће по старом. (Тек да се влада не покаже једнима мати, а другима мачија! Од учитеља ће се тражити и даље 12 година школовања, 40 година службе, учитељице се неће смети удавати, а сви заједно почињаће службу са мањом платом него општински пандури! — Ур. „З.“). Међу тим влада великодушно обећава, да ће уврстити и учитеље у ред земаљских чиновника, да не зависе од општине. И овако је било више намештених него изабраних. Сад, кад се то буде спровело, имаће влада у рукама бич, којим ће гонити „непогодне“! Поред поузданих општинских чиновника, имаће и поуздане учитеље. То је остатак политичког тестамента усрећитеља Хрватске и Славоније — Хедерварија, који треба извршити.

Велику је прашину узвитлала опозиција, кад се решавало о потпори српском академском потпорном друштву. И Армин Павић је морао да оправда сам, главом, тај издатак. Франк је и опет доказивао, да нема Срба, него да су политички Хрвати и т. д., а страшно се рогушио, кад је била реч о потпори српском православном свештенству. — Решено је, да се умоли управа државних железница, да уведе брзи воз од Земуна до Загреба. (Заиста велики успех. — Ур. „З.“).

Са далеког истока. Јапан чека одговор руске владе, а тим су у неколико и престали ратоборни учестани гласови. Једино се говори о живој спреми и Русије и Јапана. Из Сеула стижу врло неповољни гласови. Ушло се тамо у траг завери против кореанског владара. Та завера је спремала дворску револуцију и да метне на престо неког војводу Ехива, који живи у Америци. Вели се, да је кореански владар молио руског војног управника Алексејева, да му даде јаку телесну стражу. Тврди се, како се 3000 руских војника већ кренуло за Сеул.

Позив на прретплату.

Са 1. јануаром 19004. ступа „Застава“ у прву **новогодишњуу четврт**. „Застава“ излази на 6 страна, **6 пута недељно**, а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Застаову“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа могуу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочито пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, који такође на 6 страна излазе. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама итд. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње,, а на три месеца 1 круну**.

Иначе је цена „Засстави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а две круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересијју.

У Новом Саду, 11 децембра 1903.

Уредништво ии администрација „ЗАСТАВЕ“.

Страшно!

— Страшно! Ужасно! Ај, тешко си га нами!

— Шта је наопако??!

— Зар нисте читали у »Бранику«?! Ново откровење.

— Ама шта је ва ББога?!

— Ухватили су Змајаја. Управо сам се ухватио и издао.

— Да није и он бибио тајно, ноћу у Кикинди?!

— Горе! Страшнијеије! Признао је јавно, отворено да не ваља. (*Обрукан* је за вечита времена.

— Где? Кад?

— Та у својој божићњој песми, коју је штампао у »Застави«. ЗаЗар нисте читали?

Читао сам, ал ја не видим никакву бруку. Напротив!

— Јест, ви сте читтали песму, па не видите. Ал сте требали ччитати и оно што сад »Браник« каже, па би ввидели.

— Ама шта је у ствари?

— Ево шта је! Змај је написао о Божићу песму која почиње са реечима:

„Што ниси, Боже, саздо свачег сина,
Саздо свачу ћерку
Од самих врлина!“

А завршује се:

„Куд летиш жељо на ти крили лаки
Најмања ј' жеља:
Да бар да сам таки!“

— Па?

— Па шта ћете још више! Сад је ту песму отштампао »Браник«. И свукао је Змаја са висине његове. Змај ии сам признаје да није саздан од самих врлина. И метнуо је себе на послетку. Жао му је штоо свет није таки. Или бар што Срби нису таки. Или макар његово мало село. Ил већ у крајњем случају, и напослетку што он није таки. Није »саздан од самих врлина! Зар то није страшно»?! Зар то није доказ, признање.

— Идите ви господине у першун! Зар не знате шта је скромност? И како је гадно, кад се чевек сам хвали. Зар кад је Змај добио и у најновије доба онолико признање од целог српског народа, да се ударио у прса и узвикнуо: Ја! ја! Нико као ја!

Бадава је све! Змај је признао и нема му спаса. Читајте само »Браник«. Он пише: »Меланхоличан тон у срца на сутону свога живота, а још је значајније, што садржава признање Змајовино... признање да он и сам није онакав какав би желео. И то признање је утеха за старог пријатеља Змајовиног за чича-Мију«. (Чича-Михајла Полита.) Разумете ли сад?

— Скоро да разумем по мало. Змајев стари пријатељ радује се, што његов пријатељ Змај није саздан од самих врлина. Да, да! Сасвим су такви данас пријатељи.

— Видим ја да ви не разумете те фине, деликатне ствари.

— Разумем, разумем. Да је могло пасти на памет оним другима да певају о врлинама, та би несма гласила:

„Што ниси, Боже, саздо свачег сина,
Саздо свачу ћерку
Од самих врлина!“

А свршавала би се:

„Да буду узор, целог света дика,
Ко и ми што смо
Около „Браника“.

То не би била меланхолија, и то би било признање великог самопоштовања, је л те?

— Можете ви сад говорити што хоћете, Змај је свршио.

— Једно вам искрено признајем. Од кад сам чуо за оно у »Бранику«, не држим ни ја више Змаја за тако великог песника, као до сад. Јер заиста нисмо ни поред Змаја далеко дотерали, кад после оноликог његовог рада и песама има још људи писмених, који скромност сматрају за срамоту, и који траже да песник треба да почиње песму са: Ја, ја, ја!

— Волео бих знати, какву би ви песму написали!

— Ја?! Да пишем песме, ја бих написао данас само једну, од два реда. Била би веома савремена и гласила би:

Ох што си, Боже, кад већ створи људе,
Створио и луде!

Вести из места и са стране.

Противу женскиња.

У Будимпешти постоји „Касина лечника“. Но, нашла се женскиња, девојка, која је практичан лечник, те затражи, да је приме за члана касине. Одбор ју је одбио и ствар је изнета пред скупштину. Месецима се пре тога водила борба за и против. На главној скупштини доказивали су једни. да госпођица доктор не може бини члан касине лечника, јер се онде претресају и такве ствари, које не треба износити пред — девојкама и женскињама. Други су доказивали, да је она лечник и не може се одбити. А ко је свршио медицину може слободно слушати научна претресања ма каквог питања. Па опет. Већина (74 члана) беху против тога. да женскиња (лечник) може постати члан касине. (56 ср били за) — Бадава, не пристају мушки лако да им женскиње конкуришу, па их потискују где год могу. Ал ваљда неће дуго остати ни тај закључак.

У Великој Капели

код Беловара било је сељачких немира. Пред општинском кућом скупило се до 150 људи, одузеше кључ од кнеза и предадоше га општ. стражару. Дошло је јаче оделење жандара, али нису имали разлога да се умешају, јер се народ био већ мирно разишао кући.

Надвојвода Фердинанд Карло,

брат престолонаследника Фрање Фердинанда, хоће да се ожени грађанком, кћерком професора Цубера. Брат му, престолонаследник, оженио се грофицом, а било је већ у краљевској кући и пре тога, да су се надвојводе жениле девојкама, које им по роду — нису биле равне. Таки бракови зову се у дворовима „месалианција“; жене тих бракова не сматрају се по дворској етикецији „равноправнима“ са другим женама у краљевској кући. Чак оне надвојводе, који склопе таки брак, ако се за своју особу не одреку насљедства престола, морају се одрећи тога и заклетвом потврдити за своје потомство. То је морао учинити и престолонаследник, Фрања Фердинаид. — Тих т. зв. мушких месалијанција било је већ у краљевском дому. Тако се на пр. оженио још на почетку прошлог века надвојвода Јован кћерком једног тиролског поштара; лањске год. надвојвода Леополд (Велфлинг); и надвојвода Јован (Орт) се оженио певачицом, па ето сад хоће надвојвода Фердинанд Карло. — Има примера и т. зв. женске месалијанције. Престолонасљедниковица Стефанија удала се за грофа Елемира Лоњајија; унука нашега краља (кћи њезина) Јелисавета, за кнеза Виндишгреца; друга унука (кћи принцезе Гизеле), за барона Сефрида итд. Као најлепши и јединствени пример месалианције износи се брак тетке данашњег немачког цара са ученим лекаром професором хирургије у Килу, Есмархом.

Запалила свој новац.

Поседница највећег базара у Загребу, у наступу лудила, запалила је папирна новца у вредности од 22 хиљаде круна и штедионичку уложну књижицу од 6 хиљада круна. Кад је то учинила, рекла је својој околини, да је сад све своје дугове исплатила. После смрти свог мужа, пала је у очајање, и последицом очајања сматра се тај њезин поступак.

Трговина с девојкама у Турској.

На жалост овој срамној трговини не може да се стане на пут. Особито страда у том Угарска, Буковина и Галиција. Још увек има препредених зликоваца, који се баве тим послом и још увек има лаковерних девојака, које се дају преварити празним обећањима. У Цариграду је састављен одбор од конзула који је узео у своје руке да сузбија ту трговину, али турска полиција неће да га помаже а и власти оних земаља из којих се девојке извозе, прилично лабавоврше своју дужност.

Против сеобе у Америку.

Бечки листови јављају да је аустријски министар унутарњих послова позвао све власти, да опомену занатлијске раденике, да се не селе у сдружене државе северо-америчке. Наводи се, како су тамо врло многе фабрике обуставиле рад, силни су радници без посла а нови досељеници не могу да нађу зараде. Угарска је влада то учинила, већ пре пет месеци, и угарски листови обнародовали су то. Но несме остати на томе, већ се мора порадити да сваки човек, који хоће да ради, нађе и зараде.

Пешачки путник Шарл Муло.

„Самоуправа“ пише Јуче је допутовао, на повратку у отаџбину, у Београд оригинални путник, млади Француз Шарл Мило. Он је 22. априла 1901. пошао на пут пешке из Париза, без пребијене паре у џепу, и незнајући другог језика осим француског. Мило пропутовао је јужну Француску, Италију, Сицилију, у Месини боловао је 3 месеца у болници од маларизне грознице; пео се на Монблан, Везув и Етну, пропутовао Сиракузу и Малту, Далмацију и Ријеку, а по снегу Угарску, Аустрију, Немачку, Холандију, Енглеску, Шотландску. Преко мора превезао се у Скандинавију те пропутовао Норвешку и Шведску. Одатле пређе преко мора те пропутова Данску, Финландију и Русију. Био је у Петрограду, Москви, Нижњем Новгороду, Казану и Самари. На путу по Сибиру Мило недељама морао је да ноћи по шумама и да сехрани хлебом и водом. Из Сибирије врати се преко Русије и Румуније у Београд, али болестан.

Мило издржава се једино продајом својих поштанских дописница, које нуди грађанству.

Кикиндски дописник је — крив

На изјаву главног уредника „Заставе“, која је штампана у 5. броју овог листа, одговорио је „Браник“ са „ну шчију и нам везут“. (Он ништа не дознаје).

Уредништво „Браника“ не прима никакву одговорност за спорну ствар, него је припушта дописнику из Кикинде. А износи, по писму свога дописника, имена оног фондовског чиновника и учитељице, који су са Јашом Томићем ноћу дошли и ноћу отпутовали из Кикинде. То треба да су били Мата Косовац и Јелка Лујановићева.

Ми смо покушали да се известимо и дознали смо ово:

Мата Косовац, статистичар код српских народних црквених фондова и уредник „Митрополијског Гласника“ узео је допуст још пре Тутиндана, да оде у Меленце и код своје породице проведе Божић. Он је на Бадњи дан ујутру у 7 сати стигао у Нови Сад и око 9 сати је отпутовао из Новог Сада (преко Старог Бечеја и Турског Бечеја), у Меленце, одакле је другог дана Божића отишао и у Кикинду. Он се на новосадској станици није састао и није разговарао са Јашом Томићем, који је отпутовао другим возом и на другу страну. Мата Косовац је говорио нашем поузданику, да ће послати у том смислу изјаву и „Застави“ и „Бранику“, но ми ту изјаву нисмо добили до закључка листа.

Што се тиче гђице Јелке Лујановићеве, дознали смо ово: — Она је заиста на Бадњи дан ујутру отпутовала са брзим возом (оним истим с којим и Јаша Томић) преко Суботице и Сегедина у Кикинду. Отпутовала је тамо код своје матере, где јој се налази у овај мах тешко болестан брат и није се због тога још вратила у Нови Сад на дужност. Је ли она приметила на станици и у железничком возу Јашу Томића, не знамо, но Томић је није спазио.

Овако стоји ствар. Према томе, гђица Лујановићева стигла је у Кикинду на белом дану, на Бадњи дан око 2 сата по подне и није се оданде још ни сад повратила. Мата Косовац био је у Кикинди други дан Божића, Јаша Томић никако. А у „Бранику“ је било, да је Јаша Томић са својом пратњом (једним фондовским чиновником и једном учитељицом) ноћу допутовао у Кикинду и ноћу отпутовао оданде.

Но нашто истерујемо толико ову ствар? Зато, да покажемо, како она лаж није скована у Вел. Кикинди, него баш у Н. Саду. У Вел. Кикинди, знају врло добро, да тамо станује породица гђце Лујановићеве, знају врло добро, зашто је она отишла тамо и да је још тамо. Према томе у Вел. Кикинди нема никога, а најмање „сигурних извештача“, који би се могли ма само сетити да напишу онакву глупост и неистину.

Него је друго у ствари.

На бадњи дан ујутру били су на новосадској станици отприлике у исто време и гђица Лујановићева и Мата Косовац и Јаша Томић, па их је неко видио (и ако не заједно). И ту је после срочена једна подла лаж. И ми поред најбоље воље не можемо да верујемо, да је оно могло бити срочено у Кикинди, јер у Кикинди није било за ту лаж ни толико „материјала“, колико у Н. Саду.

Та познајемо се ваљда! И рекли смо одмах, зашто је требао онај „фондовски чиновник“. Јер је од то доба већ протурена вест и у владином „Будимпештанском Хирлапу“, како су у свези са Пајом Еремићем радикали компромитовани, а сигурно је дометнута још која реч више тамо, где треба. Зар није тако?!

„Браник“ вели, да у личним стварима не доноси ни оно, што би му вероватно изгледало. А зар је било и труни вероватности, да гђица Лујановићева иде са Матом Косовцем и Јашом Томићем ноћу у Кикинду да расправља радикалне ствари? Не, не! Та баш због тога није „Браник“ ни штампао имена Томићевих „пратилаца“, јер је знао, да би ствар на мах постала смешна. Па онда: „један фондовски чиновник“! Шта се ту све може разумети, кад се напише у свези са осталим. А да се рекло одмах: Мата Косовац, штатистичар и уредник „Митрополијског Гласника“ одмах би пала сва занимљивост „фондовског чиновника“, јер он баш са фондовима најмање има посла.

У једном се само преварио „Браник“. Знао је, да Јаша Томић не трчка да се брани у „Застави“ кад га лично нападну, а најмање у „Бранику“. Знао је он, да Јаша Томић годинама трпи, да га по „Бранику“ стално називају „Туцинданац“, (и у вези са овом ствари назваше га тако) и ако то не би смело бити, и ако је познато, ко је изазвао туцинданску несрећу. Знају они, да је Јаша Томић и на то и стотину сличних ствари ћутао. Па и сад би ћутао, да она клевета не беше писана са пакленим смером и да није толико спомињана радикална странка и онај — „фондовски чиновник“, који са Јашом Томићем на глас смрти Паје Еремића ноћу одлази у Кикинду да сређује радикалне менице, па се опет ноћу враћа.

У осталом да сачекамо „кикиндског дописника“, коме „Браник“ припушта одговорност. Право је!

»Новом Србобрану«
у Загребу.

Вашу сте обрану завршили. Тако бар морам судити по вашем писању. Не замерите ми, ни ја, ни „Браник.“ ћутање моје није неучтивост.

„Браник“ је *милијонар у лажима*; Полит у клеветама; Муачевић у заклетвама; патријарх у заборавности; „пивара“ у дуговима; но ја, Богу хвала, нисам милијонар у времену.

Ако дакле и причекате, немате се рашта кајати. Разговориће мо се бар — искрено и — од срца.

Ненад.

Брзојави „Застави.“

Стигли 10. јануара.

Положај у сабору.

Будимпешта. Стање у сабору се врло погоршало. Влада је одлучила, да свима средствима сломије опструкцију. Тиса има за тај случај неограничену пуномоћ и изнеће пред сабор идуће недеље.

Будимпешта. У генералној дебати законског предлога о регрутима Полоњи одбија од себе сумњу, да он подстрекава владу да пригњечи опозицију. Указује на аустријске тежње да се створи јединствена држава, које су тежње избиле у говорима Кербера у аустријској делегацији. Опасност је тиме јача, што заједнички владар преко својих саветника сасвим друге идеје даје заступати. — Полоњи је уверен, да ће сви чланови сабора осудити једнодушно ове нападаје противу државног права угарског. (Одобравање на десници. Један глас: Јавно не смете то да кажете. Бурно порицање десно.) Полоњи говори о предлогу Дермате и изјавама Питрајха.

Трговина

БУДИМПЕШТА, 22. јануара 1903. — Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 12.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 7·70——8·32½ бачка 76—78 кила 7·65—8·10; банатска 75—78 кила 7·65—8·10; сремска 74—78 кила 7·55—7 80 на три месеца унапред. — Нова раж 6·30——6·40. Јечам 5·45—5·70. — Зоб (овас) 5·30——5·75. Стари кукуруз 5·45——5·50; нови паритет Будимпешта без гаранције квалитет —·——·—; чинквантин 6·20 до 6·30. — Ситна проја ——. — Банатска репица ————, а купусара 10·75—11·25 Ланено семе —·——; кудељно семе —·——. — Нова луцерна детелина —·——; црвена —·——.

Правац (тенденција): непромењен.

Термини по закључку берзе у ½5 сати после подне.

Пшеница за октобар 7·86 а за април 7·86. — Раж за октобар ——— а за април 6·60. — Зоб за октобар —— а за април 5·48 — Кукуруз за септембар 1903. —— за мај 1904. 5·28, за јуни 1904. — за август 1904 —

Примедба: Нови кукуруз за децембар —— за јануар 4·87½, за фебруар 4·97½. Паритет Будимпешта без гаранције; са гаранцијом 5—7½ потура више. — За јануар 5·35, за фебруар 5·40 Паритет Беч, с гаранцијом.

Цене се подразумевају по 50 кила у крунској вредности.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV. Váczi-utcza 34.

„ЗНАМЕНИТИ СРБИ“.

Цело подпуно издање у по цене продајем.

Н. Стојковић,
43 1—3 у Сомбору.

Потписани врло радо потврђује, да је употребљавао лек, што га начинише г г. Рафаило и Г. Година, против својих реуматичних болова са врло лепим успехом. Боловао је осам пуних година, болови су му бивали све јачи и јачи, тако, да се савијао и јаукао од бола, шкрипао зубима, кад су га спопали болови.

Употребљавао је сумпоровита купатила у Пишћану, Лукас-бад у Пешти и друго, али без успеха. Није му помогло ни лечење ладном водом, ни масажа, па ни електрисање.

Тек после дромесечне употребе медицине „Godina“, почеше болови попуштати, док не попусти-ше са свим.

Мускулатура а и цео нервни систем му се оправио, ноћу је почео да спава и мало по мало му се повратила снага и свежина.

Хвала, по хиљаду пута хвала, господин Година!

Беч, 31. октобра 1903.

J. ХАРТЛ, с. р.
учитељ мачевања
25 1—1 I. Academie-strasse.

ЈЕФТИНО ЧЕШКО ПЕРЈЕ
за постељу!

5 килогр. ново-чешљано 9 К 60 п., боље врсте 12 килогр. бело, врло меко, чешљано 16 К — 24 К чисто бело као снег, меко чешљано, 30 К — 36 К. 39 1—10

Разашиље се франко са поузећем. — Измена и повратак робе дозвољен, кад се подмири поштарина.

Renedickt Lachsel, Lobes-199. Post Pilsen, Böhmen.

РЕМАТИЗАМ И КОСТОБОЉА

лече се са ликером »Година«, од апотекара Рафаеле & Г. Година у Трсту. (Raffaele & G. Godina — Triest). Цена једној флаши 2 круне. Из Трста разашиље се најмање 3 флашице за 7 кр 20 пот. за готов новац унапред или уз поузеће (Nachnahme).

24 3—

Заборављена тврђа.

Роман у три дијела
од В. Н. Немировића-Данченка.
С руског преводи: Вељко Лукић-Новица.

(Наставак) (57)

Иман пође на јуриш и би одбијен, он понови јуриш још неколико пут, али би лоше среће. Онда опсједе тврђу и поче јој се примицати све мало по мало помоћу штитова, састављених од греда и великих цјепаница, које душман помицаше напријед, окрећући цјепанице са унутрашње стране на спољашњу. У очи 3. новембра бјеху зидови на редуту пробијени, и зато Шаганов, видећи да се не може у њему одржати, одлучи да га очисти. Ноћу пот копаше под зидове мине, и кад у јутро насрнуше горштаци на утврду, — запали сам мајор мине, и више од три стотине непријатељских трупова покри развалине. Напошљетку 4. новембра стиже на домак Гергебилу дагестанска колона. Ђенераолајтнант Гурко, који је био преузео заповједништво над војском, састави 13 компанија и пет топова, те потече овамо у помоћ. У подне 4. новембра, „намјести се он на кутишинским висовима, пријеко од Гергебила, од куд се добро видјело гдје непријатељи јуришају на тврђу". (Романовски: 30 година ратовања на Кавказу.) Нада на помоћ удвоји снагу у посаде, али Гурко узалуд чекаше кнеза Аргутинског. Дигао на оружје средњи и јужни Дагестан, и кнез се задржао ондје, а са ово своје војске не усуди се Гурко да нападне Шамила. Његова војска бјеше последња наша резерва. Ако не успије — изгубили би сав Дагестан. Он престаја на свом мјесту до 5. новембра у вече, и сазнавши да се устанак рапирио и у сјеверни Дагестан те да је и сама Шура у опасности, одступи Гурко ноћу у очи 6. новембра, не учинивши ништа у корист јуначке посаде. Али поред свег тог држаше се Гергебил још два дана а 8. новембра, кад од читаве посаде бјеше у животу тек још 50 малаксалих људи, продрије Шамил у тврђу. Иман не задржа се овдје, он одмах пође против мехтулинског ханства. Појава његова у том крају бјеше знак за опћи устанак, Акуша, Цудахар, Мехтулински аули пријеђоше отворено на његову страну. Шамхалци се такође узбунили. У то вријеме имађаше Шамил 30.000 војске. Он остави Хаџи Мурата да пази на аварску нашу колону, а сам са главном војском пође против Темир-Хан-Шури и опсједе је са свих страна. Један дио своје војске посла против наших магазина — тврђице Низовоје. Ту бјеше скупа са трговцима и гонићима свега 800 наше војске, и она се држала осам дана, одбијајући од 11.—19. новембра непрекидан јуриш горштачки. Низовоје — тукоше напошљетку из топова, нападаше га јуришем иза јуриша Које гдје букнуо већ пожар, и посада бјеше већ одлучила да дигне тврђицу у ваздух, кад јој дође у помоћ заповједник лијевог крила кавкаске линије, ђенерао Фрајтаг. Горштаци бјеху разбијени и тврђица спасена. Али и Фрајтаг имаше и сувише мало војске да потече Шури у помоћ. Ђенерао мораше да се врати у кумићски крај, и тек почетком декембра, кад му пристигоше неколики баталијони, упути се он у сјеверни Дагестан са шест и по баталијона (1750 регрута), 1400 козака и осамнаест топова. Он стиже у згодан час. Шамил мораше дићи опсаду и одступити, а 15. декембра нападе га Фрајтаг код Казаништа и потисну из ханства мехтулинског и шамхалства тарковског.

За све то вријеме налажаше се наше аварско одјелење у врло тешком положају. Пасеку бјеше наложено да очисти Хунзах. Он уђе у њ, у Балаканима појача своју чету са посадом из те тврђе, и 17. новембра стиже у Зирјане. Ту је дочуо, да је Бурундук кале, што затвара излаз из јурганајске увале, — једини пут из Зирјана у Шуру, — већ у рукама лезгинским. Пасек мораше да остане у Зирјанама. Читав мјесец опсједаше га горштаци, јуришајући по неколико пут на дан. Он се бранио као лав, не знајући међутим, како је у Шури и да ли се одржала. Пасек је том приликом показао поред личног јунаштва и сјајан војнички дар. Већ се био одлучио на опасно о подузеће — да се пробије кроз душманске чете, које бјеху посјеле згодне позиције и биле двадесет пут јаче од њега, кад 1 га 17. декембра ослободи Гурко, напавши горштаке с леђа Пораз Шамилов код Казаништа даде му могућност да спасе нашу аварску војску.

(Настставиће се.)

Red Star Line, Antwerpen

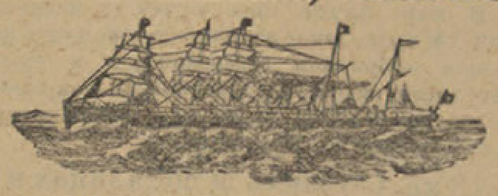

у Америку.

Прве класе поштански бродови. — Управо без претоваривања у Њујорк и Филаделфију. — Добро препитање. — Врло добро уређене лађе. — Јефтина вожња.
Извештаја даје: 336 37—
Red Star Line. 20. W Wiedener Gürtel, in Wien.

36— 325

Женим се!

Ја сам самац, млад трговац у већем српском месту са 10.000 круна капитала. Имам добру трговину, а робу за готов новац набављам. — Кажу људи, да сам и пријатне спољашњости, па како немам познанства, то овим путем тражим себи за супругу само Српкињу, девојку или младу удовицу, која није старија од 25 година, а има најмање 5000 круна мираза. — Само озбиљне понуде, ако је могуће са фотографијом нека се шаљу на администрацију »Застаге« под знаком: „Озбиљан". — Строга дискреција се гарантује. 1091 3—3

На сваком листу водени знак.

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве

923 22—80

Одликовано златном медаљом у Бечу, 1902.

Светски експорт!

Добија се у главним и специјал. трафикама.

ПОЗИВ

40 1—1

НА

VII.. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

СРПСКЕ РАТАРСКЕ І И ОБРТНИЧКЕ ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У ИРИГУ,

која ће се одржаати дана 5. (18.) фебруара 1904. г. у 8 сахати пре подне у заводским проосторијама, на коју се г.г. удеоничари учтиво позивају.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Извештај управе о друштвеном пословању за прошлу годину 1903.
2. Извештај надзорног одбора за минулу 1903. г. и давање опроснице управном и надзорном одбору.
3. Избор два члана управног одбора.
4. Избор надзорног одбора.
5. Избор пет чланова за оверовљење скупштинског записника.
6. Евентуални предлози.

Дугује. РАЧУН ИЗРАВНАЊА за дан 31. децембра 1903. Потражује

		Круна	пот.			Круна	пот.
Готовина — — — — —		5746	74	Главница П. кола	К 48000·50		
Менице — — — — — —		290678		Главница Ш. кола	К 16579·—	64579	50
Дужници:				Улози на штедњу — — —		189323	07
потраживања код страних за вода — — —	К 2480·28			Делимак П. кола — — —		7462	96
разна потраживања	К 4635·96	7116	24	Преносне поште и камате —		2422	64
Предујмови на уделе П. кола — —	К 113724·—			Реесконт — — — — —		44095	
Предујмови на уделе Ш. кола — —	К 469·—	14193		Чиста добит П. кола	К 7691.46		
Намештај и прибор — — —		497	33	Чиста добит Ш. кола	К 2656·68	10348	14
		318231	31			318231	31

Дугује. РАЧУН ГГУБИТКА и ДОБИТКА за 31. децембра. 1903. Потрајуже.

		Круна	пот.			Круна	пот.
Станарина — — — — —		300		Камате:			
Доходарина на камате од улога		888		од есконтованих меница — —	К 30058·18		
Камате:				од предујмова на уделе — —	К 3065·65	33123	83
за реесконтоване менице — —	К 4971·99			Разни приходи — — — —		1851	66
за улоге на штедњу	К 8907·04	13879	03				
Порез и прирез — — — —		2120					
Плате — — — — — —		4283	06				
Награде — — — — —		1708					
Трошкови: тисканице, поштарине, биљези, огрев, осветљење и др. —		1394					
Отпис од намештаја и прибора		55	26				
Чиста добит П. кола	К 7691·—						
Чиста добит Ш. кола	К 2656·68	10348	14				
		34975	49			34975	49

У Иригу, 31. децембра 1903. године.

Константин Матић с. р. председник. **Јован Пушић с. р.** подпредседник. **Радивој Цветков с. р.** књиговођа.

Управни одбор српске ратарске и обртничке задруге за међусобно помагање и штедњу у Иригу:
Илија Бабић с. р., Душан Ешкићевић с. р., Митар Милошевић с. р., Светозар Обреновић с. р.. Душан Босиљкић с. р., Петар Марић с. р., Младен Мићашевић с. р., Сава Стојшић с. р., Лука Босиљкић с. р., Теодор Матић с. р., Павле Обреновић с. р., Лука Црвенковић с. р., Вића Чекић с. р.

Са инвентаром, главним и споредним књигама сравњено и у реду нађено.

Надзорни одбор:
Федор Радошевић с. р., Мита Прелић с. р., Јован Милошевић с. р., Ђура Самарџија с. р.

500 форината плаћам ономе, кога заболи зуб или коме смрди из устију након трајне употребе **Бартилине воде за зубе.** Цијена је бочици 70 филира (поштарина посебно 95 филира).

Ed. Bartilla - Winkler
Wien, 19./I. Sommergasse 1.
Добива се у свима лекарницама.

Захтевајте свагдје, изричко **Бартилину** воду за зубе. Пријаве о потворењу награђујем.
У мјеста гдје се ова не може да добије, шаљем 7 бочица за К 5·20 просто од поштарине. 1001 4—

??? ЗАШТО ???
пате небројени људи без невоље од
КИЛАВОСТИ?
Тражите бесплатно упутство са захвалницама многих од **Dr. Reimanus, Valkenberg** № 360 Holland. Поштарина за писма 25, а дописнице 10 потура. 868 13—13

Richter's Liniment. Capsici comp
Anker-Pain-Expeller
је старо опробано кућевно средство, које се већ од преко 34 године као поуздан лек против **костобоље, реуме и назеба** употребљава. 790 21—40

Опомена. Због подражавања, која мање вреде, треба при куповању узимати само оригиналне флаше у кутијама са заштитном марком „Ленгер“ и фирмом **„Richter“** — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 40 пот. и 2 круне може се у свима апотекама добити. — Главно стовариште код: **Јосифа пл. Терека**, апотекара у **Будимпешти.**
F. Ad. Richter & Cie., k. u. k. Hofl.
Rudolstadt.

Изазивају сензацију!

Цене мојих опробаних сатова шаљем и на комад по правим фабричким ценама са гаранцијом и плаћеном поштарином.

Никел ремонтоар систем „Roskopf“ у 36 с. навија се 9 круна. Прави „Roskopf patent“ са пломбом, најбољи сат на свету, место 30 кр. само 15 круна.

Оригинални американски џепни сат „Boston“ са вештачко цизлираним заклопцима превученим слојем **злата од 14 карата**, има три масивна заклопца, акнер конструкције потпуно је попуњена са драгим камењем. Обраћа се пажња, да ови сатови нису имитације, но од дуготрајног и постојаног легираног злата као какав сат од 200 круна а кошта само 16 кр., женски 15 круна.

Сат 8 кар. злато превучен са масивним слојем. **Злато од 14 кар.**, дакле задржава **вечито** златну боју, са писменом фабричном гаранцијом и нумером сата, тачно регулисан на секунду, трогубо покривен, величине 60 м. м., по каквоћи најфији и тач. регулисан место 120 круна само за 30 круна.

16 кр., 13 кр. Сатови са шеталицом и свирком последња су новина на пољу фабрикације сатова. Ови француски миниатурсатови са шеталицом, дуги су 69 с/m., сандуче је од природног ораховог дрвета, најфиније политирано, са богато позлаћеном чаролијском ивицом [Leisten] и са уметнички изрезаним ауфсацом и свира сваки сат најлепше маршеве и игре. Цена са сандуком и паковањем **само 16 круна.** Исти сат без музичног строја, али са стројем за избијање сваког ½ и читавог сата са сандуком и паковањем кошта **само 13 круна.**

Пошиљке се врше уз доплату са плаћеном поштарином. Богато илустрован ценовник са 600 слика шаље се уз сваку пошиљку. M. Rundbakin, Wien, IX./1 Berggasse 8.
1021 5—

Ковац „многи“ Ковац
може свако без нарочитог знања месечно до **1000** круна поштено и без трошка заслуживати. — Пошаљите одма своју адресу под **Ug. 180.** на Annoncen Abtheilung des
„MERKUR“, Mannheim (Baden)
Postfach 351. 1022 13—50

На темишварској и вршачкој земаљској изложби (јубиларној) дипломом првога степена одликован.

Цикмунд и Друг, у Новом Саду

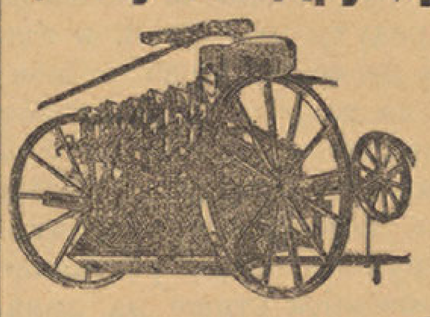

казанџијска улица **бр. 19.** *у сопственој кући.*
ПРВА НОВОСАДСКА ФАБРИКА пољопривредних машина
и ливница гвожђа и метала.
Препоручује своје сопствене производе машина, особито специјалисте у сејалицама **Columbus-Drill**, патентирани сопствени производ за равнице, доловите и брдовите пределе, најновије системе по сопственој конструкцији, за коју потпуну гаранцију примају. Намештање и удешавање млинова по новој системи, као и све у ову струку спадајуће оправке извршују се најтачније.
Сопствени производ **Бензин-Мотора**, који су потпуно усавршени и без икакве опасности, даље Генерално заступништво од сваковрсних **Аутомобила** и **Бензин-Мотора** од швајцарске до данас на гласу најбоље фабрике.
Ценовници стоје на расположењу и отправљамо исте бесплатно. 974 13—20

Ко хоће зајам?

Ко на своје непокретно имање хоће хипотекаран зајам нек се обрати на **Földhitel közvetitő hivatal Budapest VIII. Rákoczi utcza 2. szám.** (Посредовно звање за зајмове на некретнине).

Ово звање посредује (спровађа) зајмове на некретнине, главни му је смер пак, да помогне средњем сталежу и мањим газдама, зато посредује зајмове већ од **1000 круна почевши па на више.**

Ко на већ дигнут свој зајам високу камату плаћа, том ово звање јефтиним зајмом помогне. Ово звање новим зајмом исплаћује предходне дужнике и уз незнатну провизију свршава све послове око новог зајма. Спровађа зајмове на половину вредности некретнина и то на 20, 30, 40 и 50 година. Ако дужник тачно плаћа, зајам му се не може одказати. Напротив он може зајам заводу на делимично ил са свим натраг вратити. 1023

Ово звање за сад посредује зајмове са 4% камата. Коме је дакле зајам потребан нека се са пуним поверењем обрати на нас; ми на просто писмо сваком радо дајемо обавештаја.

Ко тражи зајам има да пошаље грунтовни извод и катастрални поседовни лист.

14—25 **Траже се заступници на страни.**

Велики „Крах“!

ЊУ-ЈОРК и ЛОНДОН не штедише својим производима ни копнене државе Европе. Већ се наша фабрика сребра, која продаје читаву ову количину уз незнатну одштету својих радних сила. Ја сам овлаштен извести овај налог, те достављам свакоме следеће предмете уз незнатну своту од **само 6 фор. 60 новч.** и то:

6 финих столних ножева са енгл. дршком,
6 америк. пат. сребрних виљушака у једном комаду,
6 америк. пат. сребрних кашика за супу,
12 америк. патент. сребрних кашика за каву,
1 америк. патент. сребрну кашику за вађење супе,
1 америк. патент. сребрну кашику за вађење млека,
6 енгл. Викторија подложних чинијица,
2 красна свећњака.
1 цедник за чај,
1 фино сипало за шећер.

42 ком. укупно за 6 фор. 60 новч.

Ова 42 предмета стајала су пре 40 ф., док сад стаје само ф. 6·60. Америк. патент. сребро је скроз и скроз бели метал, који 25 година држи лице правог сребра, за што се јамчи. Најбољи је доказ, да овај глас није **никаква обмана** обвезујем се јавно свакоме коме се не допада, без сваке даље препирке уплаћен износ повратити; с тога нека нико не пропусти згоду, да не набави ову красну гарнитуру, која је особито

Красни венчани и пригодни дар
те је потребна у сваком добром кућанству.

Добива се једино код
А. ХИРШБЕРГА
извозно складиште америк. патент. сребра
БЕЧ, *Rembrandstrasse 19.XV.*
Разашиље се уз поузеће или претплату износа.

Прашак за чишћење 10 новч. једино право са овим заштитним знаком

ИЗВАДАК ИЗ ПРИЗНАНИЦА.

Молим још једну патент. сребрну гарнитуру послати, пошто сам са првом потпуно задовољан.
Петеренец, п. Дрње, (Хрватска). Иван Хорватић, жупник.

Пошиљку примила, те сам веома задовољна; молим још једну такову гарнитуру за 6. ф. 60 н.
Колошвар. Бароница Банфи.

Пошиљку примио, те сам с истом веома задовољан: па Вас молим да ми још једну такову пошаљете.
Бововић, (Угарска), Алекс. Керестес. вел. судац.

Примио сам у реду пошиљку и баш свих 42 ком., задовољан у свему, не може бити корисније. Надам се, да ће и други следовати моме примеру и баш ћу свакога обавестити.
У Столну, 9. листопада 1899.
1072 4—10 Др. Антон Жујовић, жупник.

Трговци, занатлије, привредници!

Тражите на углед и претплаћујте се
на
„ТРГОВАЧКЕ НОВИНЕ“
лист који заступа трговачке, занатлијске и привредне интересе српског народа.

Администрација „Трговачких Новина“
Нови Сад.

1081 4—10

ОПОМЕНА! 1050 6—

Законом дозвољена и у трговини допуштен је само мој балсам једини са овом зеленом заштитном марком „поне“ (калуђерице). Поруке и препродају од других законом недозвољених балсама судски прогоњујем.

Једино прави енглески **ЧУДНОВАТИ БАЛСАМ** Од санитетске власти и препоручен.

Опрема боца стоји под заштитном трговачког закона.

Искључиво **једино** место за произвађање и набавку јесте од власти концесионирана и од трговс. суда протоколисана фабрика балсама **Апотекара A. Thierry у Прегради код Rohitsch-Sauerbrunn-а.**

Овај балзам може се употребити споља и изнутра. Он: 1.) **Недостижив лек против свих плућних и грудних болести, ублажује катар и умањује лучење слузи, отклања кашаљ, који иде с боловима и лечи најзастарелије такве болести.** 2.) Од ванредногa је утецаја против запаљења грла, промуклости, против осталих болести у грлу. 3.) Коренито уклања грознице. 4.) Ванредно лечи болести црне џигерице, у стомаку и цревима, особито грчеве у стомаку, колику и кидање у телу. 5.) Одувима болове и лечи шуљеве. 6.) Нежно поправља столицу и чисти крв, чисти бубреге, ослобађа од меланхолије и хипохондрије, поправља апетит и варење 7.) Лечи сваку зубобољу, као болове вилица, шупљину зуба и неугодан задај уста и одклања подригивање. 8. Врло добро средство против глисте, пантљикара и падавица 9.) При спољној употреби је од ванредног утецаја на ране, било нове или старе ожиљке, израстке на телу, ротлауфа, оток руку, бубуљице, ојеле делове, **на опечене и смрзнуте удове,** на огреботине, аушлоге итд. отклања главобољу, зујање, севање, реуму, зујање у ушима итд. о чему опширна упутства дају извешћа. 10. Особити је лек за сваку болест с поља и изнутра, лечи брзо и добро, а уз то је врло јефтин, за сваку кућу од особите вредности, те неби требало никад да фали, ако наиђе инфлуенца, за време колере и других заразних болести. Један једини покушај са овим балсамом свакога ће боље уверити, него ли сам овај оглас, да је балсам доиста лековит.

Прави и непокварен је овај балсам само тада, ако је свака бочица затворена са сребрном капслицом, у којој је утиснута моја фирма: **Adolf Thierry „Apotheke zum Schutzengel“ in Pregrada**, и где се налази упутство са том истом ознаком фирме.

Зато треба тачно пазити увек на горњу фирму! *Где нема стоваришта мога балсама, треба директ поручивати и адресирати:* **An die Schutzengel Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn** Цена је плаћено за сваку поштанску станицу за 12 малих или 6 дуплих бочица 5 круна. Мање од 12 малих или 6 дуплих бочица не може се разашиљати. Разашиљање бива само уз пошт. поузеће или уз предходно послату своту.

Adolf Thierry „Apotheke in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austria.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадаровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.